

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1919 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av 10 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Alexanderson*, greve Spens, Fagerlin*, V. Edward Larson*, Fant, Klefbeck, friherre Fleetwood*, Hederstierna, Carlson i Karlshamn*, Söderberg och Billqvist*.

*Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion nr 32, vilken behandlats av första lagutskottet, hava herrar *Bergqvist* och *Klefbeck* hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta, att 10 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 må erhålla följande ändrade lydelse:

Församling må äga att höja den lön, som Konungen enligt denna lag för viss tjänst bestämt, dock att för sådant beslut fordras, att minst tre fjärdedelar av de närvarande rösta därför. Beslutet skall för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och stadfästelse.

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan hava motionärerna anfört följande:

»Jämlikt § 10 i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 äger församling besluta att höja lön, som Konungen enligt nämnda lag för viss tjänst bestämt, dock att beslutet för att vinna bindande kraft skall underställas Konungens prövning och fastställelse. Emellertid fordras, för att ett sådant beslut skall komma till stånd, en röstövertikt av minst tre fjärdedelar av församlingens hela röstetal efter röstvärdet.

*Motionärer-
nas motiv-
ring.*

Denna senare bestämmelse, vilken redan under hittills gällande röst-
Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 1 avd. 3 häft. (Nr 3.)

rättsförhållanden gjort församlingarnas ifrågavarande rätt i de flesta fall fullkomligt illusorisk, blir i ännu högre grad hindrande, sedan den allmänna och lika kommunala rösträtten för både män och kvinnor införts, varigenom de röstberättigades antal mer än fördubblas. Även om det inom en församling skulle finnas en allmän önskan att bereda dess prästerskap förbättrade löneförmåner, kan ett lagligt beslut i sådan riktning icke åstadkommas, när församlingens medlemmar icke kunna tänkas komma så talrikt tillstädes vid någon kyrkostämma, att den föreskrivna röstövertikten kan uppnås. Då emellertid den principen är erkänd i löneregringslagen, att församling skall kunna besluta att höja lönen för sitt prästerskap utöver vad konungen för vederbörande tjänst eller tjänster bestämt, böra givetvis bestämmelserna vara så avfattade, att icke alla möjligheter att i praktiken tillämpa principen avskäras.

Att i en mängd fall ett verkligt behov kan föreligga att bereda innehavare av viss prästerlig tjänst något tillskott i löneförmånerna utöver vad Konungen inom ramen av löneregringslagens snäva föreskrifter kan bestämma, lärer icke kunna förnekas. Redan under normala förhållanden äro de löneförmåner, som åtnjutas av många präster, och detta icke minst i nyreglerade pastorat, allt för knappa för att bereda vederbörande en anständig bärning. I ännu högre grad gäller detta under numera rådande dyrtid. Även om utgående krigstidsunderstöd tages med i beräkningen, komma många ändock nära svältgränsen.

Det synes förefinnas ett verkligt fog för att berörda paragraf i den prästerliga löneregringslagen ändras i syfte att giva församlingen friare händer. Huru långt ändringen i sådant avseende bör sträcka sig kan möjligen vara tveksamt. Att lämna församling rätt att med enkel majoritet besluta i sådant ärende torde måhända icke böra ifrågasättas, ehuru väl församlingarna åtminstone då det gäller tillfälliga löneförbättringar i andra fall t. ex. åt folkskollärare ha denna rätt. Däremot synes det billigt, att beslut må kunna fattas, då minst tre fjärdedelar av de vid kyrkostämma närvarande giva sin röst därför. Därmed är garantien mot förhastade beslut bevarad på samma gång möjligheten att fatta beslut i positiv riktning hålles öppen.

Beträffande nu gällande föreskrift, att beslut av ifrågavarande art skall, för att vinna bindande kraft, underställas Konungens prövning och stadfästelse, torde icke anledning förefinnas att däri göra någon ändring».

Utskottets
yttrande.

I 10 § av lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 heter det: »Beslutar församling med den röstövertikt, som

i 9 § för där angivet fall stadgas, att höja lön, som Konungen enligt denna lag för viss tjänst bestämt, skall det beslutet, för att vinna bindande kraft, underställas Konungens prövning och fastställelse». Den röstövervikt, som avses och enligt 9 § är stadgad jämväl för församlings beslut i fråga om avlönande av prästerlig tjänst, vars bibehållande Kungl. Maj:t på framställning av församling medgivit, oaktat samma tjänst icke funnits vara för självårdens behöriga handhavande nödig, utgöres av *minst tre fjärdedelar av församlings hela rösttal (efter röstvärdet)*. Förevarande motion åsyftar ett eftergivande av denna fordran så till vida, att för uppnående av bindande beslut enligt 10 § skulle fordras allenast, att *minst tre fjärdedelar av de närvarande röstade därför*.

Enligt 2 § i prästlönerregleringslagen fastställer Konungen särskilt beträffande varje pastorat avlöning för en var prästerlig befattningshavare inom pastoratet, att gälla under de följande tjugu åren. Vill emellertid församling bereda sitt prästerskap högre avlöning än den av Kungl. Maj:t bestämda, är församling enligt 10 § därtill oförhindrad. Beslut härom måste dock fattas med förutnämnda kvalificerade majoritet, och för beslutets tillämpning fordras, att det varder efter underställning av Kungl. Maj:t fastställt. Till gäldande av belopp, varmed avlöningen varder förhöjd, får enligt 21 § icke lämnas tillskott från kyrkofonden, utan få härför anlitas endast församlingens egna medel.

Som motiv för församlings rätt att höja av Kungl. Maj:t fastställd avlöning anförde prästlönerregleringskommittén i sitt år 1903 avgivna betänkande, del IV, följande:

»Under den tid, för vilken fastställd lönerreglering äger gällande kraft, kunna inom ett pastorat förhållanden inträffa, som, redan innan regleringens giltighetstid utlöper, göra en förändring beträffande så väl avlöning som organisation önskvärd. Folkmängden kan tillväxa så hastigt, att prästens möda icke finner sin skäligen lön i de inkomster, som äro med tjänsten förenade. Det kan även visa sig behövt, att en ny tjänst anordnas inom pastoratet eller att detta till och med varder delat. Mera sällsynt torde vara, att minskning av prästerliga tjänster, genom indragning av komministratur eller genom sammanslagning av pastorat, under löpande lönerregleringsperiod framstår som ett så oavvisligt behov, att icke tiden för ny reglerings uppgörande kan avvaktas. Vilka skälen till en förändring i bestående förhållanden än må vara, torde de krav, som i sådant avseende framställas, böra, i den mån de äro befogade och icke vid genomförandet kränka den enskildes rätt, också vinna beaktande.»

Beträffande fordran på viss kvalificerad majoritet för församlingens beslut

i nu föreliggande fråga hade kommittén liksom för beslut enligt 9 § föreslagit en majoritet av allenast *tre fjärdedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet*, och i de av Kungl. Maj:t vid riksdagarna 1908 och 1909 framlagda förslag till lag om reglering av prästerskapets avlöning voro motsvarande stadganden — intagna i nämnda förslags 13 och 14 §§ — avfattade i överensstämmelse därmed. Särskilda utskottet vid 1909 års riksdag ansåg emellertid, att, då ett beslut enligt 13 § (9 §), vilket kunde utöva ganska kännbart inflytande på församlingens ekonomi, ej borde komma till stånd, utan att det uppbures av en mera allmän mening inom hela församlingen, den fordran borde uppställas, att beslutet skulle fattas med minst *tre fjärdedelar av församlingens hela rösttal*. Och enligt utskottets förmenande borde samma majoritet krävas för beslut om löneförhöjning enligt 14 § (10 §), enär, såsom det hette, 14 § i sådant avseende hänvisade till stadgandet uti 13 §. I enlighet med utskottets sålunda uttalade uppfattning omarbetades förenämnda stadganden.

Såsom prästlönerregleringskommittén framhöll, är det givetvis av vikt, att församling kan, där den så vill, bereda sitt prästerskap ett lämpligt lönetillskott. Kommittén synes visserligen såsom skäl för en löneförhöjning närmast haft det fall för ögonen, att av någon särskild anledning — såsom t. ex. väsentligt ökade göromål i följd av folkmängdens tillväxt — löneförhöjning under löpande regleringsperiod påkallas. Men uppenbarligen kunna även andra förhållanden under löpande lönerregleringsperiod inträda, som göra det synnerligen önskvärt för en församling att tilldela en präst en extra löneförhöjning. Ett dylikt beslut om löneförhöjning bör visserligen, på sätt det särskilda utskottet vid 1909 års riksdag framhöll, för att komma till stånd uppbäras av en mera allmän mening inom hela församlingen. Men å andra sidan får kravet på nödiga garantier härutinnan icke drivas därhän, att det med stadgandet avsedda syftet äventyras eller omöjliggöres. I infortrade yttranden över det av Kungl. Maj:t vid 1910 års riksdag framlagda förslag till prästlönerregleringslag anmärkte också i fråga om 10 § några myndigheter, däribland domkapitlen i Uppsala, Västerås och Göteborgs stift, att den föreskrivna röstövertikten skulle lägga alltför stora hinder i vägen för stadgandets praktiska tillämpning. Erfarenheten har bekräftat de farhågor, som redan då uttalades, och efter den allmänna och lika kommunala rösträttens införande i vårt land torde, såsom motionärerna påpekat, ett beslut i den av 10 § åsyftade riktning näppeligen kunna åstadkommas. Utskottet håller före, att nödig garanti mot förhastade och av den allmänna meningen inom en församling icke omfattade beslut i nu förevarande avseende kan ernås med den av motionärerna för-

ordade, redan av prästlönerègleringskommittén föreslagna röstövertikten av tre fjärdedelar av de i omröstningen deltagandes röster.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion för sin del antaga följande

L a g

om ändrad lydelse av 10 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910.

Härigenom förordnas, att 10 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Beslutar församling med minst tre fjärdedelar av de i omröstningen deltagandes röster att höja lön, som Konungen enligt denna lag för viss tjänst bestämt, skall det beslutet, för att vinna bindande kraft, underställas Konungens prövning och fastställelse.

Stockholm den 11 februari 1919.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.
